

Upphandlingsplan 2022/2023

Malmö stad

Stadskontoret
Ekonomiavdelningen
Upphandlingsenheten
STK-2021-1083

Upprättad:
Version:
Ansvarig:
Gabriella Manieri

2022-08-17
4.0

Innehållsförteckning

Inledning	4
Sammanfattning	5
Bakgrund	6
Inköbspolicy	7
Inköp i samklang med Agenda 2030	7
Ekologisk hållbarhet	8
Social hållbarhet	9
Ekonomisk hållbarhet	9
Stadens samlade inköp	9
Hållbarhetskrav i upphandlingar	11
Miljökrav	11
Krav på miljöledningssystem	12
Krav på transporter	12
Krav på cirkularitet och hållbara material	13
Krav på minskat matsvinn och hållbart jordbruk	13
Sociala krav	14
Krav på hållbara leveranskedjor är grunden	14
Arbetsrättsliga krav	15
Krav på universell tillgänglighet	15
Krav att uppfylla lag kring antidiskriminering	16
Krav att följa barnkonventionen	16
Sysselsättningsfrämjande krav	17

Ekonomiska krav	17
Behov av nya innovativa lösningar	18
Nämnderna efterlyser samordning, återbruk, tekniska lösningar och flexibilitet.....	19
Strategisk inriktning 2022/2023.....	21
Hållbarhet är komplext och resurskrävande	21
Trovärdiga standarder och märkningar	21
Att ifrågasätta inköpsbehov	23
Viktigt att fokusera på uppföljning och resultat.....	24
En pragmatisk strategi.....	25
Planerade upphandlingar 2022/2023	26
Kommunövergripande upphandlingar	26
Nämndspecifika upphandlingar	27

Inledning

För att nå framgång i stadens inköps- och upphandlingsverksamheten krävs en gedigen kontroll över inköpsbehov och en lika gedigen kontroll över den avtalstäckning som behövs för att tillgodose de inköpsbehov som föreligger.

För att uppnå bästa möjliga effekt av stadens upphandlingar krävs också en genomtänkt strategi för vilka upphandlingar som får bäst resultat om de genomförs samordnat för hela staden (stadsövergripande ramavtal), vilka upphandlingar som får bäst resultat om de genomförs av andra upphandlande myndigheter eller inköpscentraler (Skånes kommuner, Kammarkollegiet, ADDA inköpscentral etcetera) samt vilka upphandlingar som ger bäst utfall om de genomförs hos en eller flera enskilda förvaltningar (förvaltnings specifika avtal). För att komma fram till vilken upphandlingsstrategi som är affärsmässigt smartast krävs en dialog mellan stadens förvaltningar och helägda bolag och med stadskontorets upphandlingsfunktion samt en bred förankring av de strategier som formuleras generellt och specifikt inom ett avtalsområde.

Kommunfullmäktige angav i beslut 2020, kopplat till ett budgetuppdrag 2018¹ att samtliga nämnder årligen ska redovisa sina största inköpsområden, sina planerade upphandlingar samt hållbara och innovativa aspekter relaterat till inköp och upphandling till kommunstyrelsen.

Denna rapport är den första i sitt slag i Malmö stad och ett resultat av en gedigen rapportering från stadens nämnder med målsättningen att ge en översiktlig bild av stadens inköpsvolym, planerade upphandlingar och det hållbarhetsfokus som finns i stadens inköp och upphandlingar. Då det är första gången som rapportering av aktuella uppgifter gjorts för hela staden har konceptet ännu inte funnit sin optimala form. Framöver kommer såväl rapporteringsmetod, rapportinnehåll som rapportstruktur att utvecklas för att på bästa sätt ge den möjlighet till politisk styrning av inköpsverksamheten i staden som efterfrågats i budgetuppdraget 2018.

Rapporten ger en översiktlig bild av de upphandlingar som planeras i staden 2022/2023 samt på vilket sätt dessa upphandlingar tar ekonomiska, ekologiska/miljömässiga, sociala och innovativa kliv framåt.

¹ KF 2020-09-24 §197 Återrapportering budget 2018 – Utredda förutsättningar för bättre politisk styrning och främjande av såväl hållbara som innovativa upphandlingar STK-2019-1134

Sammanfattning

Nästan all typ av verksamhet som staden bedriver kräver att det görs inköp av varor och tjänster av olika slag. Malmö stad gör inköp för cirka 9–10 miljarder varje år. De flesta inköp som görs sker genom att beställningar och avrop görs från befintliga ramavtal eller genom verkställande av entreprenader och leveransavtal av olika slag.

För att säkerställa att stadens inköp sker på ett så hållbart sätt som möjligt ställer kommunstyrelsen och nämnderna olika typer av hållbarhetskrav.

De *gröna och sociala krav* som ställs utgår från FN-initiativet Global Compact och presenteras dels i den uppförandekod som Malmö stads leverantörer ska följa dels i de avtalsvillkor för hållbara leveranskedjor som formuleras i upphandlingsdokumenten som leverantörer också måste leva upp till.

För att uppnå *grön hållbarhet* ställs bland annat krav på miljöledningssystem, klimatsmarta transporter, cirkularitet, hållbara material, minskat matsvinn och krav som ska främja ett hållbart jordbruk.

För att uppnå *social hållbarhet* ställs bland annat krav på arbetsrättsliga villkor, tillgänglighet, sysselsättningsfrämjande åtgärder och att leverantören ska leva upp till lagen om förbud mot antidiskriminering, ILO:s kärnkonventioner och FN:s konvention mot korruption samt barnkonventionen.

För att uppnå *ekonomisk hållbarhet* behöver inköpen vara proportionerliga och stadens resurser användas med måttfullhet. Inköp behöver också ses ur ett livscykelperspektiv för bästa ekonomiska och miljömässiga effekt. För att bidra till ett väl fungerande näringsliv och sund konkurrens behöver också krav ställas på att leverantörer är registrerade för F- eller FA-skatt, är kreditvärdiga, har betalat skatter och sociala avgifter och arbetar systematiskt med kvalitetsledning.

Nämnderna har i sin rapportering gett förslag på områden där de ser behov av mer hållbara inköplösningar. Bland annat efterlyser nämnderna nya lösningar när det gäller samordning av transporter och leveranser, ökade möjligheter att dela och att återbruka varor. Nämnderna efterlyser också flera typer av nya tekniska lösningar inom områden som mötesformer, digitala utbildningar, personskydd och välfärdsteknik.

Flera nämnder efterlyser möjligheter att öka andelen hållbarhetsmärkta produkter, öka möjligheterna att använda miljöhus och källsortering,

fossilfria transportmedel och arbetsfordon, lösningar för att minska bruket av engångsprodukter samt lösningar för att undvika onödiga resor i tjänsten.

Rapporten belyser också ett antal områden som är viktiga för att utveckla inköpsverksamheten i Malmö stad utifrån de tre hållbarhetsaspekterna. För att kunna uppnå reella resultat och för att kunna vässa hållbarhetskraven över tid finns det behov av att i större utsträckning följa upp både leverantörernas efterlevnad av kraven och de konkreta effekter kraven får.

Ett annat område är att i större utsträckning arbeta med olika typer av standarder, märkningar och certifieringar. Det är i många fall ett effektivt och resursbesparande sätt att arbeta med hållbarhet.

Utifrån både ett miljömässigt och ett ekonomiskt perspektiv kräver hållbar konsumtion också att själva inköpen i sig ifrågasätts och att alternativa sätt att tillgodose behov främjas. I nämndernas upphandlingsplaner saknas dock generellt en beskrivning av just detta och det är något som kan utvecklas framåt.

Att arbeta med hållbarhet i upphandling kan vara en avgörande faktor i stadens arbete för att uppnå de globala målen. Samtidigt introducerar hållbarhetsarbetet ytterligare komplexitet i inköpsprocessen. De tre hållbarhetsdimensionerna står också i många fall i konflikt med varandra och att prioritera mellan dem innebär en ständig balansgång.

Upphandlingsprocessen behöver också vara agil för att svara upp mot en verklighet där förväntningar, kunskap och marknader ständigt förändras.

Bakgrund

Nästan all typ av verksamhet som staden bedriver kräver att det görs inköp av varor och tjänster av olika slag. För att tillgodose inköpsbehoven krävs god kunskap om inköpsprocessens olika delar och inte minst en struktur i staden som gör det enkelt för alla verksamheter att köpa in det som krävs för att verksamheten ska kunna fungera på ett ändamålsenligt och obehindrat sätt.

Staden behöver därtill tillgodose behovet av verksamhetslokaler genom att upphandla nybyggnation och anpassningar av befintliga lokaler. Därutöver har staden ett uppdrag att anlägga en stadsmiljö som är attraktiv och funktionell, vilket också kräver olika typer av upphandlingar för att kunna tillgodoses.

Offentliga inköp regleras i EU-lagstiftningen i form av s.k. EU-direktiv. Direktiven utgör en viktig del i arbetet med att främja fri rörlighet för varor och tjänster inom EU. Genom att följa de svenska upphandlingsreglerna uppfyller staden de skyldigheter som följer av EU-rätten². Utöver vad som reglerar själva upphandlingsprocessen har staden åtskilliga lagar, riktlinjer, policys och måldokument som styr i vilken riktning inköp ska ske.

Inköspolicy

Malmö stad antog 2018 en policy för inköpsverksamheten i stadens nämnder och helägda bolag. Huvudsyftet är att peka ut de övergripande strategiska mål som Malmö stad har för sin inköpsverksamhet och tydligt visa organisatoriska gränsdragningar avseende ansvarsfrågan i olika delar av inköpsprocessen.

De strategiska målen för stadens inköpsverksamhet har formulerats i åtta inriktningar som är utan inbördes rangordning eller värdering. Inriktningarna innebär att inköpsverksamheten ska vara holistisk, hållbar, ansvarsfull, professionell, effektiv, rättssäker, innovativ och konkurrensfrämjande.

Inköp i samklang med Agenda 2030

Malmö stad står inför utmaningen att bidra till att den globala uppvärmningen i världen hålls under 1,5 grader. Vi ska samtidigt uppnå FN:s globala mål i Agenda 2030 för att kunna öka livskvaliteten för stadens invånare och stärka samhällets förändring och konkurrenskraft.

Av EU:s direktiv, internationella konventioner och svensk lagstiftning framgår att offentlig upphandling bör, och i vissa fall ska, beakta miljömässiga och sociala aspekter. Från och med 1 juli 2022 införs enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) en skyldighet att beakta klimat, miljö, hälsa, djuromsorg samt arbetsrättsliga och andra sociala aspekter i upphandling. För att säkerställa att hänsyn tas till hållbarhetsaspekter i upphandling understryker Malmö stads inköspolicy att alla inköp ska ta ekonomisk, social och ekologisk hänsyn.

² Grundprinciperna i offentlig upphandling är objektivitet och öppenhet. Upphandlande myndigheter får inte vara lojala mot det egna landets leverantörer eller mot tidigare leverantörer. Valet av leverantör ska ske på affärsmässig grund. Valet ska utgå från den leverantör som erbjuder den bästa varan eller tjänsten utifrån de efterfrågade villkoren. Leverantörer ska ges möjlighet att tävla om kontraktet på lika villkor.

Inköpspolicyn är en del av Malmö stads arbete för att bidra till FN:s Agenda 2030 för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling. Agendans globala mål har integrerats i stadens målstruktur och utgör därmed ett riktmärke vid alla typer av inköp. Detta arbete står i samklang med Sveriges nationella upphandlingsstrategi³, av vilken följer att offentliga inköp kommer att spela en avgörande roll för Sveriges genomförande av FN:s Agenda 2030.

Agenda 2030 betonar att de tre hållbarhetsdimensionerna – ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet – hänger samman och att en hållbar utveckling kräver att samtliga dimensioner tillgodoses. Därför måste både miljömässiga, sociala och ekonomiska hänsyn vägas in vid alla typer av upphandling för att stadens inköp ska bidra till en hållbar utveckling.

Ekologisk hållbarhet

Malmö stads miljöprogram hanterar den ekologiska dimensionen av Agenda 2030 och har 12 mål inom tre målområden; *Ett Malmö med minsta möjliga klimatpåverkan*, *Ett Malmö med god livsmiljö*, och *Ett Malmö med rik och frisk natur*. Miljöprogrammet är styrande för Malmö stads nämnder och helägda bolag.

För att bidra till målområdet *Ett Malmö med minsta möjliga klimatpåverkan* ska Malmö som geografiskt område fram till 2030 reducera sina utsläpp av växthusgaser med 70 procent jämfört med 1990 års nivåer. Malmö stad som organisation ska ha nettonollutsläpp⁴ av växthusgaser, staden ska försörjas av 100 procent förnybar och återvunnen energi, och de konsumtionsbaserade utsläppen ska minska.

För att skapa *Ett Malmö med god livsmiljö* ska den hälsofarliga exponeringen minska avsevärt fram till 2030. Detta ställer krav på att de varor vi använder i minsta möjliga mån innehåller hälsofarliga ämnen, samt att nivåerna av buller och luftföroreningar hålls på en låg nivå.

För att bidra till *Ett Malmö med rik och frisk natur* ska Malmö stad bidra till att den biologiska mångfalden i staden ökar, att Malmös odlingslandskap värnas och brukas på ett hållbart sätt, och att stadens havsområden förvaltas på ett hållbart sätt och skyddas i större utsträckning. Ytterligare ett viktigt mål relaterat till denna övergripande målsättning är att staden ska verka för en

³ [Nationella upphandlingsstrategin - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/491096/16112018/1)

⁴ Nettonollutsläpp innebär att utsläppen minimeras och att de utsläpp som fortfarande kvarstår kompenseras via negativa utsläpp eller kolupptag på annat vis.

ökad resurseffektivitet. Malmö ska ställa om till en mer cirkulär ekonomi där spill och avfall minimeras och där energieffektivisering möjliggörs. Varor och olika typer av material ska nyttjas fullt ut, om möjligt återanvändas, och slutligen återvinnas. Malmö ska också fram till 2030 ha ett hållbart mobilitetssystem, en ökad tillgång till gröna och blå miljöer och en ökad förmåga att stå emot och klara av klimatförändringarnas effekter.

Social hållbarhet

Att främja social hållbarhet genom upphandling innebär att integrera mänskliga rättigheter, socialt ansvar och frågor kring antikorruption i stadens inköp. Social hållbarhet – ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader⁵ – är ett överordnat mål för största delen av den kommunala kärnverksamheten och en integrerad del av Agenda 2030⁶.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomiska hänsyn har länge varit naturligt integrerade i upphandlingsprocessen. Inköp ska ske av varor som håller kraven prestandamässigt, som levereras i rätt tid och till rätt pris. Ekonomiska hänsyn syftar till att främja en effektiv användning av skattemedel, att stimulera en sund konkurrens och ett varierat näringsliv samt att bidra till ekonomisk tillväxt. Ett ökat fokus på hållbarhet innebär att vi i högre grad än tidigare ska säkerställa att ekonomiska hänsyn inte sker på bekostnad av människor och miljö, samtidigt som vi ska behålla vårt fokus på ekonomisk effektivitet.

Stadens samlade inköp

Malmö stad gör inköp för cirka 9–10 miljarder kronor varje år. De flesta inköp som görs under året sker genom att beställningar och avrop görs från befintliga avtal eller genom verkställande av entreprenader av olika slag. I de fall avtal saknas eller avtal håller på löpa ut behöver en upphandling göras.

Det sker således mängder av inköp varje år som tar sin utgångspunkt i de avtal som finns och de villkor som är reglerade i dessa avtal. Då staden har som inriktning att koordinera inköp och upphandlingar där relevanta

⁵ Rapporten tillämpar Folkhälsomyndighetens definition av social hållbarhet. Denna definition har i sin tur sitt ursprung i Brundtlandkommissionens rapport "Vår Gemensamma Framtid (Our common future)".

⁶ [Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling - Regeringen.se](#)

samordningsvinster finns samordnas allt fler inköpsbehov i stadsövergripande (ram)avtal. Målsättningen är att dessa avtal ska täcka in övergripande inköpsbehov av repetitiv karaktär och vara anpassade efter de målsättningar staden har kring ekonomiska, ekologiska/miljömässiga och sociala aspekter.

Nästan hälften av stadens samlade inköp görs inom nedan angivna inköpskategorier. Det är också inom dessa områden de flesta större upphandlingarna görs, vilka resulterar i olika typer av kontraktsformer.

Inköpsområde	Inköpsvolym 2020 tkr
Köp av huvudverksamhet	1 577 000
Anläggnings- och reparationsentreprenader	324 000
Konsulttjänster	276 000
Livsmedel	238 000
Förbrukningsmaterial	225 000
Husbyggnadsentreprenad	207 000
Städ-, tvätt o renhållningstjänster	188 000
Datorer och datatillbehör	103 000
Underhållslicenser	101 000
IT- o teleinventarier	95 000
Anläggnings- och underhållsmaterial	85 000
Reparation o underhåll fastigheter	85 000
Trygghetslarm och övriga tjänster	73 000
Böcker, tidningar, facklitteratur	66 000
Hyra o leasing bilar o transport	65 000
Tillfälligt inhyrd personal från personaluthyrningsföretag	60 000
Möbler o övriga lokalinventarier	48 000
Förbrukningsinventarier	47 000
Hyra, paviljonger	46 000
IT-tjänster	46 000
Larm och bevakning	43 000
Laboratoriematerial, läkemedel och sjukvårdsartiklar	38 000
Kurs o konferens	34 000
Reparation och underhåll av maskiner, fordon o inventarier	33 000
El förbrukning	33 000

Drifts- o Supportavtal	31 000
Arbetskläder, skyddskläder o skyddsmaterial	29 000
Tele- och IT-kommunikation	28 000
Framställning och extern distribution av reklam- och informationsbroschyrer	27 000
Gåvor och blommor	26 000
Hyra o leasing inventarier	24 000
Företagshälsovård	19 000
Kontorsmaterial	19 000
Sanering	17 000
Inredningsarbete o lokalanpassning	16 000
Verksamhetssystem	15 000
Drivmedel	15 000
Skolskjutsar o taxitransporter	13 000
Ljud- o bildanläggningar	13 000
Trycksaker	12 000
Hyra o leasing arbetsmaskiner	10 000
Programvaror, Engång/Inköpslicenser	8 000
Reparation och underhåll förbrukningsinventarier	7 000
IT-material	7 000
Totalsumma	4 472 000

Hållbarhetskrav i upphandlingar

För att säkerställa att stadens inköp sker på ett så hållbart sätt som möjligt ställer samtliga nämnder-olika hållbarhetskrav i sina avtal. Detta gäller även de kommunövergripande ramavtalen, som kommunstyrelsen ansvarar för.

Miljökrav

Eftersom flertalet av miljöprogrammets mål är tydligt kopplade till konsumtion av varor och tjänster som staden inte själv producerar är stadens inköp ett viktigt verktyg för att främja miljöprogrammets mål.⁷ Kommunstyrelsen och nämnderna ställer därför en mängd miljörelaterade krav i sina upphandlingar.

⁷ För att uppnå flertalet av de mål som finns under den övergripande målsättningen *Ett Malmö med rik och frisk natur*, undantaget målet om ökad resurseffektivitet, spelar inköpsverksamheten inte någon avgörande roll. Dessa mål påverkas främst genom stadsplaneringen.

Krav på miljöledningssystem

Ett vanligt förekommande miljörelaterat krav i stadens upphandlingsplaner för 2022/2023 är krav på *miljöledningssystem*, vilket innebär att leverantören åläggs att bedriva ett systematiskt miljöarbete, i vissa fall i enlighet med specifika certifieringssystem. Krav på miljöledningssystem syftar till att inkorporera ett brett miljöansvar, som tangerar flera eller samtliga av de målområden som nämns ovan. Samtidigt krävs ofta mer utförliga krav för att säkerställa att leverantörens miljöarbete håller tillräckligt hög standard. I likhet med kvalitetsledningssystem innebär ett miljöledningssystem att ett systematiskt miljöarbete ska finnas på plats, men det säger inget om *vad* arbetet innebär eller om det ger de effekter som är önskvärda ur ett globalt perspektiv.

Krav på transporter

En av de viktigaste faktorerna är olika typer av klimat- och miljökrav på transporter av personer och av varor. Enligt Trafikverket står inrikes transporter för cirka en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser och även om utrikes sjöfart och flyg inkluderas är andelen drygt 40 procent.⁸ Transporter är även en stor källa till både luftföroreningar och buller, vilka har en negativ inverkan på både människor och natur.

Eftersom transporter ingår i en stor del av stadens upphandlingar är dess miljö- och klimatpåverkan något som staden i stor utsträckning kan påverka. Detta sker genom att nämnderna i majoriteten av de upphandlingar som överstiger tröskelvärdet planerar att ställa krav som syftar till att minimera utsläpp från transporter och arbetsmaskiner. Detta inkluderar både krav på drivmedel⁹ och fordon¹⁰ och på minimering av transportsträckor, bland annat genom samordning av varuleveranser eller resfria tjänstealternativ. I vissa fall, främst i upphandling av lokaler eller platsbaserade tjänster, ställs krav på att det ska vara enkelt att ta sig till den aktuella platsen med kollektivtrafik.

De krav på transporter som ställs kan påverka flera av miljömålen. Minskade transportsträckor och ökad användning av mer hållbara drivmedel innebär både en minskad mängd spill och avfall, minskad klimatpåverkan och

⁸ <https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/miljo---for-dig-i-branschen/energi-och-klimat/transporternas-klimatpaverkan/>

⁹ Exempel på sådana krav är att fordon ska drivas med fossilfria drivmedel.

¹⁰ Exempel på sådana krav är att fordon ska uppfylla krav enligt olika miljöstandarder och att motorena i arbetsfordon inte får överstiga en viss ålder.

mindre exponering för hälsofarliga luftföroreningar och buller. Detta gynnar i sin tur den biologiska mångfalden i staden samt stadens natur och odlingslandskap.

Krav på cirkularitet och hållbara material

Ytterligare ett viktigt sätt att bidra till minskat svinn och avfall, minskade utsläpp av växthusgaser och minskad exponering för hälsofarliga ämnen är att minska nyproduktionen och att byta ut varor som konsumeras mot mer hållbara alternativ. För att uppnå detta planerar både kommunstyrelsen och flera nämnder att ställa cirkulära krav på upphandlade varor. Detta kan exempelvis handla om att utrustning ska kunna uppgraderas, repareras eller återanvändas eller att material ska kunna återvinnas. Sådana krav ställs såväl på avancerad teknisk utrustning som på möbler och inredning eller förpackningar.

I många fall är det nödvändigt att använda nyproducerade varor. För att minimera klimatpåverkan från dessa ställer kommunstyrelsen och vissa nämnder krav på exempelvis energieffektivitet, låga utsläpp av växthusgaser från produktionen och användningen av olika material. För att minska hälsofarlig exponering och negativ påverkan på natur och odlingslandskap är krav på de varor som upphandlas, exempelvis genom att ställa krav på innehåll av skadliga ämnen eller kemikalier¹¹ eller utsläpp av luftföroreningar i tillverkningsprocessen, ett viktigt verktyg. I upphandlingsplanerna finns även exempel på krav på en viss livslängd hos produkter, såsom larmsystem och storköksutrustning, för att minska avfallsmängden och behovet av upprepade inköp.

Krav på minskat matsvinn och hållbart jordbruk

Krav på åtgärder för minskat matsvinn återfinns i upphandlingsplanerna. Detta krav relaterar till flera miljömål. Att öka resurseffektiviteten och minska svinet är ett mål i sig själv. Dessutom är matsvinn en jämförelsevis stor källa till onödiga utsläpp av växthusgaser¹² och olika typer av föroreningar som påverkar människor och natur.

¹¹ Exempel på skadliga ämnen och kemikalier som förbjuds i nämndernas upphandlingsplaner är bly, kadmium och ftalater.

¹² Enligt Livsmedelsverket står matsvinn för 8–10 procent av de globala utsläppen av växthusgaser, se <https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/matsvinn>.

I samtliga redovisade planerade upphandlingar av livsmedel ställs även klimatkrav, djurskyddskrav och krav på stort utbud av ekologiska varor. Denna typ av krav syftar till att främja ett hållbart jordbruk, minska utsläppen av växthusgaser och luftföroreningar, minska exponeringen för hälsofarliga ämnen, samt främja en frisk natur med stor biologisk mångfald, på land och i havet. Samtliga krav ligger i linje med budgetuppdrag 2022¹³ som anger att de offentliga måltider som serveras i Malmö inte bara ska vara goda och näringsriktiga utan även leda till minskad klimat- och miljöpåverkan. Miljöförvaltningen har i uppdrag att 2022 påbörja arbetet med att ta fram en ny strategi för mat och hållbar utveckling i Malmö stad.

Sociala krav

En stor del av de sociala krav som Malmö stad planerar att ställa under perioden 2022–2023 är lagstadgade. Sociala krav utgör även huvuddelen av de övergripande krav som formuleras i uppförandekoden för Malmö stads leverantörer och i kraven på hållbara leveranskedjor, som diskuteras ovan.

Krav på hållbara leveranskedjor är grunden

Enligt 17 kap. 4 § LOU krävs att upphandlande myndigheter ställer krav på hållbara leveranskedjor för alla upphandlingar över tröskelvärdet där det är behövligt. Malmö stad gör detta genom att bilägga *Malmö stads uppförandekod för leverantörer*, som är en samling minimikrav på leverantörernas ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarhetsarbete, i många av stadens inköpsavtal.

Uppförandekodens krav innebär sammanfattningsvis att leverantören i framställningen av de varor och tjänster som levereras till Malmö stad ska följa lokal arbetsrättslig och miljömässig lagstiftning i det land där arbetet utförs, tillse att mänskliga rättigheter tillgodoses, respektera föreningsfrihet och kollektiva förhandlingar, samt inte medverka till korruption, barnarbete, tvångsarbete, diskriminering eller trakasserier. Dessa kriterier relaterar till ett flertal Globala mål. Uppförandekoden gäller hela leveranskedjan, vilket innebär att leverantören förväntas säkerställa att även dess underleverantörer följer den.

I många inköpsavtal, främst avseende varor, ställs krav enligt Malmö stads definition av *hållbara leveranskedjor*. Dessa krav kan sägas utgöra skarpare

¹³ [Malmö stads budget - Malmö stad \(malmo.se\)](https://www.malmo.se/om-malmo-stad/budget)

versioner av de krav som ställs i uppförandekoden och specificerar i högre grad än uppförandekoden de olika parternas ansvar och befogenheter.

Arbetsrättsliga krav

I *Lagen om offentlig upphandling* (LOU) fastställs att vissa upphandlingar ska innehålla särskilda arbetsrättsliga villkor för att förhindra att konkurrens sker på bekostnad av en god arbetsmiljö eller skäliga anställningsvillkor. Att ställa sådana krav kan bidra till uppfyllelsen av Agenda 2030:s *Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt*.

Upphandlingsmyndigheten¹⁴ har utvecklat separata villkor relaterade till specifika tjänstekategorier där de sociala riskerna bedöms vara extra höga, exempelvis för bygg-, städ- och taxibranschen. Dessa villkor uppdateras kontinuerligt för att hålla jämna steg med samhällsutvecklingen. Malmö stad använder sig generellt av Upphandlingsmyndighetens villkor i sina upphandlingar, men tar även fram egna villkor i den mån det är behövligt och möjligt. Arbetsrättsliga villkor återfinns i många avtal bland annat i avtalen för dagligt städ, catering, färdtjänst och tvättjänster.

Krav på universell tillgänglighet

I LOU (9 kap. 2 § LOU) och även i *Konventionen för rättigheter för personer med funktionshinder* regleras tillgänglighetsfrågor inom offentlig upphandling. Där står att de tekniska specifikationerna ska bestämmas med beaktande av samtliga användares behov, inklusive behoven bland användare med funktionsnedsättning. I stadens planerade upphandlingar för 2022–2023 ställs sådana krav bland annat på olika typer av inventarier, IT-system, utrustning och lokaler, samt tjänster som inbegriper information till brukare och Malmöbor. Kommunstyrelsen och nämnderna samarbetar även med Malmö stads Råd för funktionshinderfrågor för att stärka arbetet med tillgänglighet i upphandling utifrån gruppens perspektiv.

Att främja universell tillgänglighet i upphandlingssammanhang kan bidra till att stadens miljöer och verksamheter kan komma fler personer till del. Detta kan i sin tur bidra till uppfyllelsen av Agenda 2030:s *Mål 10: Minskad ojämlikhet* och *Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen*. Att upphandla varor och tjänster utifrån ett tillgänglighetsperspektiv kan även vara positivt ur andra perspektiv. De lösningar som krävs för att tillgängliggöra varor och tjänster för personer med olika typer av funktionsvariationer har ofta

¹⁴ [Start | Upphandlingsmyndigheten](#)

positiva konsekvenser även för andra grupper, då dessa lösningar ofta är mer flexibla och användarvänliga än andra. Dessutom kan den ekonomiska effektiviteten öka om universell tillgänglighet kan ersätta de dyra speciallösningar som annars skulle krävas. Malmö stad har även i samarbete med Lunds universitet genomfört ett projekt kring universell tillgänglighet i upphandling och kommer under 2022 att börja tillämpa den metod och de krav som har utvecklats inom projektet.

Krav att uppfylla lag kring antidiskriminering

För att främja allas lika möjligheter och skyldigheter har Malmö stad tagit fram en antidiskrimineringsklausul. Klausulen uppmärksammar leverantören på deras skyldighet att följa gällande svensk diskrimineringslagstiftning, som ålägger leverantören att vidta aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund.¹⁵ Antidiskrimineringsarbetet ska vara systematiskt och kontinuerligt och leverantören ska på stadens begäran redovisa den information som krävs för att följa upp antidiskrimineringskravet. Leverantören är också skyldig att ålägga sina underleverantörer samma krav, under förutsättning att de utför en väsentlig del av inköpsavtalet i Sverige.

Genom att tillämpa antidiskrimineringsklausulen vill Malmö stad bidra till uppfyllelsen av Agenda 2030:s *Mål 5: Jämställdhet*, *Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt* och *Mål 10: Minskad ojämlikhet*.

Krav att följa barnkonventionen

Ytterligare en lag som ska beaktas i upphandlingssammanhang är FN:s *konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen)*, som säger att barnets bästa ska beaktas i alla beslut och processer som berör barn. Att en upphandling berör barn kan vara tydligt i vissa fall, exempelvis när den avser varor eller tjänster relaterade till förskole- och skolverksamheter. Detta avspeglas i att Malmö stads pedagogiska nämnder generellt ställer krav på att leverantörer ska leva upp till Barnkonventionen i sina inköpsavtal.

Samtidigt berörs barn indirekt i ett brett spann av upphandlingar, exempelvis genom familjevänliga arbetsvillkor för leverantörers och underleverantörers

¹⁵ De sju diskrimineringsgrunderna är: kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

anställda. Lagen trädde i kraft 1 januari 2020 så denna bredare syn på barnets rätt framkommer än så länge bara i enstaka fall i nämndernas upphandlingar.

Sysselsättningsfrämjande krav

En av Malmö's sociala utmaningar är antalet Malmöbor som saknar arbete och som uppstår försörjningsstöd. Stadens inköpsverksamhet bidrar till att skapa praktikplatser och anställning till personer som står långt från arbetsmarknaden genom att arbeta med sysselsättningsfrämjande krav i upphandling. Därigenom vill staden bidra till uppfyllelsen av Agenda 2030:s *Mål 1: Ingen fattigdom, Mål 4: God utbildning, Mål 5: Jämställdhet, Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt och Mål 10: Minskad ojämlikhet.*

Sysselsättningsfrämjande villkor kommer att ställas i flera av stadens planerade upphandlingar. De aktuella inköpen gäller främst inköp där leverantörerna bedöms ha möjlighet att erbjuda praktik eller sysselsättning till ett brett spann av personer som står långt från arbetsmarknaden.¹⁶ I de flesta fall sker detta via ett s.k. *dialogkrav*, vilket innebär att leverantören åtar sig att i samarbete med staden aktivt undersöka möjligheterna att erbjuda praktik och/eller anställning under pågående avtalsperiod, utan att för den skull garantera att sådana kommer till stånd.

Ekonomiska krav

I upphandlingsplanerna för 2022/2023 återfinns på flera ställen krav på att leverantörer ska ha behörighet att utöva näringsverksamhet, vara registrerade för F- eller FA-skatt, ha hög kreditvärdighet, tillräcklig finansiell kapacitet för att utföra arbetet och ha betalat skatter och sociala avgifter. Det förekommer även krav på att personer i nyckelpositioner inte är dömda för vissa typer av brott (exempelvis ekonomisk brottslighet) eller finns i näringsförbudsregistret eller personligt konkursregister. Att ställa sådana krav är, förutom att bidra till sund konkurrens mellan juridiskt och ekonomiskt ansvarsfulla aktörer, ett led i arbetet med att säkra att ingångna kontrakt uppfylls till fullo. På så sätt kan kommunen undvika att göra affärer med oseriösa och tvivelaktiga leverantörer och samtidigt få en fullgod leverans.

¹⁶ I stadskontorets kommunövergripande upphandlingsplan för 2022–2023 återfinns sysselsättningsfrämjande krav bland annat inom kategorierna flyttjänster, tvättjänster och hantering av källsorterat avfall.

Ytterligare ett vanligt förekommande krav är att leverantören ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete genom ett så kallat *kvalitetsledningssystem*. Det finns olika standarder för sådana system och i vissa upphandlingar planerar den upphandlande nämnden att ställa specifika krav på vilken standard som ska användas. Krav på kvalitetsledningssystem ska borga för en god och kontinuerlig produktutveckling. Samtidigt är det viktigt att poängtera att det faktum att en leverantör använder sig av kvalitetsledningssystem i sig inte är tillräckligt för att säkerställa att produktutvecklingen sker på ett tillräckligt bra sätt. Ett kvalitetsledningssystem innebär *att* ett systematiskt kvalitetsarbete ska finnas på plats, men säger inget om *vad* detta arbete innebär eller *hur* det utförs.

Ännu en ekonomisk aspekt på de inköp som görs i staden är att en av de åtta inriktningar som återfinns i stadens inköspolicy är att samtliga inköp ska ske med utgångspunkt i verkligt behov och stå i proportion här till. Inköpen ska präglas av måttfullhet och aktsamhet om stadens resurser.

De ekonomiska krav som planeras i Malmö stads inköpsavtal syftar i första hand till att främja Agenda 2030:s *Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt* och *Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur*.

Behov av nya innovativa lösningar

För att stärka den offentliga verksamhetens förnyelse och kvalitet i bred bemärkelse finns olika möjligheter att genomföra innovationsvänliga upphandlingar. Innebörden är att genom offentlig upphandling ta del av de innovationer som redan finns eller är på väg att introduceras på marknaden eller för att hjälpa till att driva fram sådana innovationer.

Malmö stad arbetar aktivt med att söka efter nya lösningar i de fall det finns ett tydligt incitament att testa marknadens möjligheter att tillgodose behov på ett annat sätt än brukligt. Detta görs inom ramen för de upphandlingar som sker. Detta görs även under avtalstiden genom ett dynamiskt samarbete mellan staden och befintliga leverantörer. Inriktningen är att i första hand utnyttja upphandlingsinstrumentet för att stimulera innovation i de fall där det finns ett tydligt verksamhetsbehov. Nämnderna har i sin rapportering gett förslag på områden där de ser behov av mer hållbara inköplösningar.

Nämnderna efterlyser samordning, återbruk, tekniska lösningar och flexibilitet

I Malmö stads inköspolicy står att *”Inköpsverksamheten ska formas så att det ges utrymme för innovativa inköslösningar. Behov ska, om möjligt, formuleras utifrån vilken funktion som efterfrågas och vilket mål som ska uppnås.”* Utifrån denna målsättning har nämnderna gett förslag på områden där mer hållbara eller helt nya inköslösningar efterfrågas i kommunövergripande eller förvaltningsspecifika upphandlingar och avtal. De behov och idéer som återkommer hos flest nämnder sammanfattas nedan.

Flera nämnder ser ett behov av utökad samordning av inköp och transporter. Ett av de förslag som förespråkas av många är en utökad samordning av leveranser för att öka effektiviteten och minska utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar. Malmö stad har över 1 000 leveranspunkter och det är därför strategiskt viktigt att se över möjligheterna att samordna vissa typer av leveranser. Genom samordning minskar inte bara miljöbelastningen, det innebär även en ökad säkerhet i staden särskilt runtomkring skolor och förskolor. Ett samordnat mottagande ger också mer tid för kärnverksamheten och ökar konkurrensen då fler mindre företag ges möjlighet att leverera sina produkter till en samlastningscentral.

Ett annat förslag som återkommer i flera av nämndernas upphandlingsplaner är en ökad samordning av inköp av varor och tjänster som flera förvaltningar använder, så som sker idag av exempelvis företagshälsovård och lokalvård.

Som en mer hållbar inköslösning förespråkar ett antal olika nämnder utökade möjligheter att dela och återbruka varor som redan finns i verksamheterna, exempelvis skydds- och arbetskläder samt material till fastigheter, utemiljöer och underhåll. Flera nämnder tar upp den existerande delningstjänsten Malvin, som möjliggör internt återbruk av kontorsmöbler, som ett bra exempel och förespråkar att denna verksamhet utökas även till andra produktområden. Ett annat önskemål som återkommer hos flera är utökade möjligheter att köpa in begagnade varor på den öppna marknaden. Flera nämnder vill även främja cirkulära affärsmodeller genom att villkora service, reparation och återtag inom fler avtalsområden och att göra det enkelt och gynnsamt att nyttja sådana lösningar.

Den tekniska utvecklingen möjliggör nya, mer hållbara och effektiva arbetssätt. Nämnderna efterlyser flera typer av nya tekniska lösningar. Bland annat förespråkas kommunövergripande ramavtal för möteslösningar som

underlättar möten med både digital och fysisk närvaro, samt lösningar för att arrangera digitala utbildningar. Dessutom efterlyses nya lösningar inom personskydd för personal samt inom välfärdsteknik för att hantera de utmaningar välfärden står inför.

Det finns en gemensam önskan att se över den flora av larm- och passersystem som finns i staden. Det finns stora säkerhetsvinster med att upprätta ett samlat grepp kring passersystemen i stadens lokaler då det bland annat är många larmsystem som har äldre teknik eller är installerad av obehörig personal. Många larmsystem är dessutom solitära vilket innebär en sårbarhet då det endast är installatören av det enskilda systemet som kan agera på problem. En annan viktig aspekt är att vidta åtgärder avseende larmutryckningar som i många fall inte behövs. Vid genomgång har det visat sig att nästan vart femte larmryck är felaktiga. Det finns därför en stor besparingsmöjlighet och en miljövinst att uppnå om antalet ryck minskar. Frågan utreds för närvarande av serviceförvaltningen.

Flera nämnder efterlyser också möjligheter att öka andelen hållbarhetsmärkta produkter och hållbara förpackningar i stadens verksamheter, samt öka möjligheterna att använda miljöhus och källsortering i stadens verksamheter och på kommunens olika anläggningar. Även fossilfria transportmedel och arbetsfordon, samt lösningar för att undvika onödiga resor i tjänsten förespråkas.

Ytterligare ett utvecklingsområde är lösningar för att minska bruket av engångsprodukter och ersätta med flergångsprodukter. I vissa verksamheter ställs dock höga krav på hygien varför användande av flergångsprodukter kan kräva ett förändrat arbetssätt innan det går att minska användningen av engångsprodukter.

Slutligen efterlyser flera nämnder en högre grad av flexibilitet och anpassning av inköpslösningarna till olika verksamheter, personal och brukare. Detta kan bland annat ske genom att i högre grad inkludera slutanvändarna i upphandlingsprocessen, att teckna avtal med flera leverantörer inom samma produktkategori eller att ge utökade möjligheter till inköp i fysiska butiker.

Strategisk inriktning 2022/2023

Hållbarhet är komplext och resurskrävande

De bestämmelser och riktlinjer som stadens inköpsverksamhet följer och inspireras av relaterar till Agenda 2030. Agendans holistiska syn på hållbarhet innebär att de tre hållbarhetsdimensionerna – social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet – ses som delar av en helhet snarare än som separata områden. Ett sådant perspektiv är också en av utgångspunkterna för Malmö stads inköspolicy, där det står att ”Samtliga inköp ska ske med ett medvetet ekonomiskt, miljömässigt och socialt ansvarstagande och hänsyn ska tas till samtliga relevanta och rimliga hållbarhetsdimensioner.” En sådan holistisk syn på hållbarhet innebär en hög grad av komplexitet i hållbarhetsarbetet – vi måste tänka på alla hållbarhetsdimensioner samtidigt och ta hänsyn till hur de samverkar och hur de står i konflikt med varandra. Att arbeta på detta sätt i praktiken kräver dock mycket resurser, både i termer av tid, pengar och kunskap.

Det saknas i många fall konsensus kring hur vi konsumerar varor och tjänster på ett så hållbart sätt som möjligt och forskarrönen är i ständig förändring. Det kan också vara mycket svårt att utforma konkreta krav och standarder som går att mäta och följa upp, även i de fall där ett större mått av konsensus råder. Att göra hållbara val i praktiken ställer därmed höga krav på både beställare och leverantörer. Staden behöver löpande ställa nya frågor och omvärdera gamla svar allt eftersom forskningsfältet växer och förändras. Hur djupt vi går i vårt hållbarhetsarbete är en svår avvägning. Att leva upp till högt ställda hållbarhetskrav är också resurskrävande för leverantörerna och kan vara speciellt svårt för mindre leverantörer att leva upp till.

Trovärdiga standarder och märkningar

Inom vissa områden, främst på miljösidan, finns standarder med konkreta och mätbara faktorer som kan användas för att utforma och följa upp hållbarhetskrav på ett relativt enkelt sätt. Inom andra områden, exempelvis många frågor relaterade till social hållbarhet, saknas detta. I dessa fall är det svårare både att utforma relevanta och träffsäkra hållbarhetskrav och att följa upp i vilken utsträckning de uppfylls.

Att arbeta med olika typer av standarder, märkningar och certifieringar är ett effektivt och resursbesparande sätt att arbeta med hållbarhet. Genom att

ställa krav på en viss typ av märkning eller certifiering sätter nämnderna sin tillit till de experter som har utformat den. De avkrävs inte själva den detaljkunskap och tidskrävande research som en egen hållbarhetsanalys från grunden innebär och får även genom märkningen garantier för att en extern följer upp delar av leverantörens hållbarhetsarbete.

Det finns en mängd standarder, märkningar och certifieringar inom miljöområdet, exempelvis Svanen, Ecolabel och KRAV. Dessa märkningar relaterar bland annat till produkternas kemiska innehåll, energieffektivitet och användandet av förnybara energikällor i tillverkningsprocess och produktanvändning. Nämndernas upphandlingsplaner ställer relativt ofta krav på att upphandlade produkter, såsom byggmaterial, inredning, textilier och förbrukningsvaror, ska ha en (i vissa fall specifik) miljömärkning eller leva upp till en viss miljöstandard.

Standarder och certifieringar blir även allt vanligare även på det sociala området. Den mest kända sociala certifieringen är Fairtrade. Fairtrade är en internationell certifiering av råvaror som odlas i länder med utbredd fattigdom. Certifieringen innebär att varan är producerad med hänsyn till sociala, ekonomiska och miljömässiga krav som baseras på Internationella arbetsorganisationen ILO:s konventioner för mänskliga rättigheter i arbetslivet.¹⁷ Förutom att gynna den enskilda arbetstagaren genom dessa krav på producenten gynnar en Fairtradecertifiering producenten själv genom att garantera ett minimipris som minst täcker produktionskostnaderna för den aktuella varan, oavsett världsmarknadspriset.

Malmö stad blev 2006 Sveriges första Fairtrade city, vilket innebär att staden åtar sig att köpa in en stor andel Fairtrademärkta produkter och på andra sätt bidra till Fairtrades verksamhet. 2021 vann Malmö stad även pris för bästa europeiska stad med etiskt hållbar konsumtion.

Utöver de åtaganden staden tar på sig enligt sin Fairtrade city-diplomering arbetar staden tillsammans med ett antal nordiska städer för att senast 2025 kunna köpa smartphones som är tredjepartscertifierad. En potentiell sådan märkning skulle kunna vara TCO Certified, vilken ställer ett antal sociala och miljömässiga krav på IT-produkter.¹⁸

¹⁷ Kraven varierar beroende på produkt- och producenttyp, se <https://www.fairtrade.net/standard> för detaljer.

¹⁸ Se <https://procuraplus.org/news/news/?c=search&year=2021&month=1> för mer info.

Att ställa krav på erkända märkningar och standarder, snarare än att ställa eget utformade miljökrav, utgör en möjlighet för nämnderna att ställa relevanta och uppdaterade miljökrav på ett resursbesparande sätt. Samtidigt finns en uppsjö standarder och märkningar som inte motsvarar de kravnivåer som Malmö stad vill upprätthålla. Det är därför viktigt att kritiskt granska de märkningar som finns och att i första hand sätta sin tillit till märkningar som är etablerade och tredjepartsgranskade.¹⁹ Det är även en fördel att använda märkningar som täcker flera hållbarhetsdimensioner för att i största möjliga mån undvika målkonflikter. För att göra det enkelt för beställare att göra mer hållbara val arbetar stadskontorets upphandlingsenhet aktivt med att markera varor med märkningar, som anses hålla god standard, i stadens E-handelssystem (EKOT).

Att arbeta med standarder, certifieringar och märkningar i upphandlingsarbetet kräver att staden följer debatten om de system som finns att tillgå och att staden förhåller sig öppen och kritisk inför denna debatt. I de allra flesta fall är det både nödvändigt och önskvärt att arbeta med de system som är etablerade – de är ofta det bästa som finns att tillgå i dagsläget – men för att driva hållbarhetsarbetet framåt krävs också ett ständigt ifrågasättande och granskande av de standarder, märkningar och certifieringar som finns.

Att ifrågasätta inköpsbehov

Utifrån både ett miljömässigt och ett ekonomiskt perspektiv kräver hållbar konsumtion också att själva inköpen i sig ifrågasätts och att alternativa sätt att tillgodose behov främjas. Det minst belastande inköpet ur dessa perspektiv är inköpet som aldrig sker. I Malmö stads inköpspolicy står att ”Samtliga inköp ska ske med utgångspunkt i verkligt behov och stå i proportion härtill. Samtliga inköp ska ske med måttfullhet och aktsamhet i fokus”. I nämndernas upphandlingsplaner saknas dock generellt en beskrivning av just detta – hur har behovsanalysen genomförts för att säkerställa att enbart nödvändiga inköp genomförs? Vilka planerade eller efterlysta inköp har inte genomförts eller modifierats (exempelvis inköp av mindre kvantiteter) av hållbarhetsskäl?

Stadskontoret har särskilt identifierat besparingsmöjligheter, både ekonomiskt och ur hållbarhetssynpunkt, när det gäller förbrukning av IT-utrustning. De åtgärder som sammantaget skulle kunna ge besparing på

¹⁹ Det är viktigt att poängtera att det även förekommer kritik mot de mest etablerade märkningarna.

uppskattningsvis 20 miljoner är att ändra standardtelefon till androida modeller, koncentrera inköpen av datorer och andra produkter till färre modeller, köpa ett behovsanpassat sortiment som inte har högre prestanda än vad som krävs för att klara sin uppgift, förlänga användandet av IT-utrustning med åtminstone ett år innan utbyte sker samt i högre utsträckning återanvända befintlig IT-utrustning.

Viktigt att fokusera på uppföljning och resultat

Anledningen till att vi ställer hållbarhetskrav i upphandlingssammanhang är att vi vill uppnå konkreta resultat – vi vill skapa ett mer hållbart samhälle. Detta innebär att vi behöver tänka i termer av att vi upphandlar ett resultat eller en funktion och inte (enbart) lagerförda varor och i förväg definierade tjänster. Att, som i de befintliga upphandlingsplanerna, reflektera över behoven av mer hållbara eller helt nya inköpslösningar innebär att vi lyfter blicken och rör oss i riktning mot detta mål.

Ett resultatfokus kräver samtidigt tydliga rutiner för att följa upp och utvärdera vilka effekter våra krav får. Att ställa hållbarhetskrav är ett viktigt steg i rätt riktning, men för att kunna uppnå reella resultat och för att kunna vässa våra hållbarhetskrav över tid behöver vi i större utsträckning följa upp både leverantörernas efterlevnad av kraven och de konkreta effekter kraven får.

Bedömningen är att staden i nuläget inte i tillräckligt stor utsträckning följer upp huruvida och på vilket sätt hållbarhetskraven efterlevs. Det innebär att vi har få garantier för att våra leverantörer förstår och agerar utefter de krav vi ställer. Vi har inte heller några garantier för att kraven leder till önskat resultat även om leverantörerna uppfyller dem. För att få kunskap om i vilken utsträckning våra hållbarhetskrav leder oss i riktning mot våra hållbarhetsmål krävs att vi arbetar med effektutvärdering kopplat till avtalen. Sådan utvärdering sker dock i mycket liten utsträckning i dagsläget. Malmö stad arbetar dock med att utforma rutiner för effektutvärdering i upphandlingsarbetet, bland annat inom projektet ProCirc, som fokuserar på cirkulär upphandling. Både uppföljning och effektutvärdering är dock resurskrävande och det är därför varken praktiskt eller ekonomiskt möjligt att följa upp och utvärdera varje enskilt avtal.

En pragmatisk strategi

Genom att använda upphandling som ett strategiskt verktyg arbetar Malmö stad med att utöka integrationen mellan offentlig konsumtion och hållbarhetsfrågor. Stadens inköp ses inte enbart i relation till de konkreta verksamheter där de används. I stället tas inköpens bredare påverkan på människor och miljö i allt högre grad i beaktande genom hela inköps- och upphandlingsprocessen och stadens politiska mål kopplas alltmer samman med dess konsumtion.

Att arbeta med hållbarhet i upphandling kan vara en avgörande faktor i stadens arbete med de globala målen. Staden gör inköp för uppemot 10 miljarder om året vilket motsvarar en relativt stor andel av stadens totala omsättning. Samtidigt introducerar hållbarhetsarbetet ytterligare komplexitet i inköpsprocessen. Staden saknar i många fall tillräcklig kunskap för att avgöra vilken inköpslösning som är mest hållbar utifrån en enskild hållbarhetsdimension. Att identifiera och ställa smarta hållbarhetskrav som får reell effekt, och att följa upp ställda krav under avtalstiden, kräver personella resurser som oftast inte finns. Hur stora personalresurser är staden beredd att lägga för att hitta den mest hållbara inköpslösningen? De tre hållbarhetsdimensionerna står också i många fall i konflikt *med varandra* och att prioritera mellan dem innebär ibland en svår balansgång. Hur mycket är staden villig att betala för att minska luftföroreningarna? Hur stor klimatpåverkan är staden beredd att acceptera för att bidra till större global rättvisa? Vad är viktigast, ekologisk, social eller ekonomisk hållbarhet? Det kan även vara svårt att avgöra vilken konsumtion som är nödvändig för att fylla basala behov och vad som är icke-nödvändig konsumtion, samt att avgöra hur mycket konsumtionsnytta staden är villig att avstå för att exempelvis minska miljöpåverkan. Dessutom bygger upphandlingsprocessen till viss del på ett incitament att pressa priser genom att utlova köp av en viss volym, vilket ytterligare försvårar en konsumtionsminskning.

I slutänden måste staden i varje enskild upphandling göra ett pragmatiskt övervägande i vilken utsträckning och på vilket sätt staden ska inkludera hållbarhetskrav utan att för den skull göra avkall på stadens övergripande hållbarhetsmål. Upphandlingsprocessen behöver vara både snabb och rörlig för att svara upp mot en verklighet där förväntningar, kunskap och marknader ständigt förändras. Staden kan sällan avgöra om ett inköp entydigt kan beskrivas som hållbart eller ej, men vi kan göra vårt bästa för att med de resurser vi har göra de mest hållbara val vi kan.

Planerade upphandlingar 2022/2023

Samtliga upphandlingar, med undantag för direktupphandlingar, ska publiceras i en annonsdatabas som är registrerad hos Konkurrensverket (KKV). Upphandlingar som överstiger det s.k. tröskelvärde²⁰, ska även publiceras i EU:s gemensamma annonsdatabas Tenders Electronic Daily (TED).

I nämndernas rapportering avseende planerade upphandlingar 2022/2023 har endast annonspliktiga upphandlingar över tröskelvärde angetts. Detta för att upphandlingar under tröskelvärde i sin natur oftast inte är planerade i förväg och i många fall är av engångskaraktär. Hanteringen av annonspliktiga upphandlingar under tröskelvärde och av tjänster noterade i LOU bilaga 2²¹ inom det icke-direktivstyrda området regleras i lag. För hanteringen av övriga upphandlingar har nämnderna antagit särskilda riktlinjer.

Kommunövergripande upphandlingar

Nämnd	Planerad upphandling	Kontraktsvärde (tkr)	Hållbarhetskrav (ja/nej)
Kommunstyrelsen	Upphandlings- och avtalshanteringssystem	17 700	Ja
Kommunstyrelsen	Skrivare	Oklart	Ja
Kommunstyrelsen	Färsk frukt och grönt	160 000	Ja
Kommunstyrelsen	Återbrukade möbler och relaterade tjänster	10 000	Ja
Kommunstyrelsen	Livsmedelsgrossist	680 000	Ja
Kommunstyrelsen	Lås- och låstjänster	15 000	Ja
Kommunstyrelsen	Odlingsmaterial och tillbehör	Oklart	Ja
Kommunstyrelsen	Kökstillbehör	16 000	Ja
Kommunstyrelsen	Elmaterial och ljuskällor	36 000	Ja
Kommunstyrelsen	Järnhandel och VVS-material	38 000	Ja
Kommunstyrelsen	Larm- och passersystem	75 000	Ja
Kommunstyrelsen	Hantering av källsorterat avfall inkl. sopkärlstvätt	Oklart	Ja
Kommunstyrelsen	Filmproduktion	12 000	Ja
Kommunstyrelsen	Rekrytering av exekutiva chefer	3 500	Ja
Kommunstyrelsen	CCTV (övervakningskameror)	24 000	Ja
Kommunstyrelsen	Flyttjänster	28 000	Ja
Kommunstyrelsen	Företagshälsovård	80 000	Ja
Kommunstyrelsen	Bevakningstjänster i form av väktare, ordningsvakter och personskydd	200 000	Ja
Kommunstyrelsen	Säkerhetskonsult	18 000	Ja
Kommunstyrelsen	Upphandlingskonsulter	12 000	Ja
Kommunstyrelsen	Hyra bygg- och anläggningsprodukter	40 000	Ja
Kommunstyrelsen	Tryckeritjänster	60 000	Ja
Kommunstyrelsen	Tvättjänst för brukare	55 000	Ja

²⁰ [Tröskelvärden och gräns för direktupphandling | Konkurrensverket](#)

²¹ [Bilaga 1 och 2 till lagen om offentlig upphandling – LOU | Upphandlingsmyndigheten](#)

Kommunstyrelsen	Tvättjänster leverantörsägt flatgoods samt kundägd textil	20 000	Ja
Kommunstyrelsen	Revisionstjänster (verksamhetsrevision)	Oklart	Ja
Kommunstyrelsen	Kortinlösen	4 200	Oklart

Nämndspecifika upphandlingar

Nämnd	Planerad upphandling	Kontraktsvärde (tkr)	Hållbarhetskrav (ja/nej)
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Platser i akut- och dygnsboende för hemlösa som fyllt 20 år med en socialt sammansatt problematik och har aktivt missbruk och/eller psykisk ohälsa.	88 000	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Platser i akut- och dygnsboende för hemlösa män eller par som fyllt 20 år med en socialt sammansatt problematik och har aktivt missbruk och/eller psykisk ohälsa.	2 800	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Boende utan stöd för hemlösa.	320 000	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Möbler och inredning för hemlika miljöer.	10 000	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Tandläkarkonsult för bedömning av nödvändig tandvård inför biståndsbeslut.	2 800	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	HVB - behandling och omvårdnad för vuxna personer med missbruk-/beroendeproblematik. (Skånes kommuner)	400 000	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Arbetskooperativ - arbetsinriktad social rehabilitering för vuxna personer med missbruk-/beroendeproblematik. (Skånes kommuner)	10 800	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	HVB - behandling, utredning och omvårdnad för barn och unga och deras familjer. (Skånes kommuner)	916 000	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Öppenvård - behandling, utredning och stöd för barn och unga och deras familjer samt vuxna personer med missbruks-/beroendeproblematik (Skånes kommuner)	541 600	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Konsulentstöd till familjehem/jourhem för barn och unga. (Skånes kommuner)	168 800	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Stödboende IFO för vuxna (Skånes kommuner)	352 000	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Stödboende med individanpassat stöd för barn och unga i åldern 16–20 år. (Skånes kommuner)	124 000	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Skyddat boende för vuxna med eller utan familj. (Skånes kommuner)	160 000	ja
Arbetsmarknads- och socialnämnden	Handledning personal inom IFO, VO, skola (Skånes kommuner)	42 400	ja
Funktionsstödsnämnden	Hjälpmedel 2022 (Skånes kommuner)	67 200	ja
Funktionsstödsnämnden	Hjälpmedel 2023 (Skånes kommuner)	28 800	ja
Funktionsstödsnämnden	Handledning personal 2022 (Skånes kommuner,)	3 900	ja
Funktionsstödsnämnden	Externa platser LSS 2022 (Skånes kommuner)	160 000	ja
Funktionsstödsnämnden	Externa platser SoL 2022 (Skånes kommuner)	440 000	ja
Funktionsstödsnämnden	Inkontinenshjälpmedel 2022 (Region Skåne)	5 000	ja
Funktionsstödsnämnden	Färdiga Måltider 2022 (deltagare/brukare)	3 000	ja
Serviceämnden	Entreprenadupphandlingar	849 000	Ja
Serviceämnden	Funktionsentreprenad - driftteknisk förvaltning (extern regi)	400 000	Ja
Serviceämnden	Maskin och entreprenadtjänster	60 000	Ja
Serviceämnden	Ärendehanteringssystem	48 000	Ja
Serviceämnden	Transporttjänster	40 000	Ja

Servicenämnden	Installation av brandlarm mm	40 000	Ja
Servicenämnden	Klippning av bruksgräs	26 800	Ja
Servicenämnden	Livsmedelstransporter	26 000	Ja
Servicenämnden	Ramavtal BIM/CAD-tjänster	23 000	Ja
Servicenämnden	Ramavtal mark/byggnadsmiljökonsult	20 000	Ja
Servicenämnden	Ramavtal styr- och övervakning	15 000	Ja
Servicenämnden	Obligatorisk ventilationskontroll (OVK)	6 000	Ja
Servicenämnden	Blomsterlökar	4 000	Ja
Servicenämnden	Detektorer och nedfräsning	4 000	Ja
Servicenämnden	Badmaterial och tjänster	4 000	Ja
Servicenämnden	Kaliumformiat (vägsalt)	3 600	Ja
Servicenämnden	Kvalificerade trädgårdstjänster	2 400	Ja
Servicenämnden	Fröer och pluggplantor	2 400	Ja
Servicenämnden	Funktionsentreprenad - Utemiljöskötsel	Oklart	Ja
Grundskolenämnden	IT-stöd, Modern systemmiljö	240 000	ja
Grundskolenämnden	IT-bibliotekssystem	20 000	ja
Grundskolenämnden	Skolskjuts med buss	80 000	ja
Grundskolenämnden	IT-stöd för skolskjuts	4 000	ja
Grundskolenämnden	Pedagogiskt IT-stöd, talsyntes & ordprediktion	8 000	ja
Grundskolenämnden	Pedagogiskt IT-stöd, talhjälp för yngre elever	8 000	ja
Grundskolenämnden	Pedagogiskt IT-stöd, inläsningstjänst	4 000	ja
Grundskolenämnden	Pedagogiskt IT-stöd, verktyg till inläsningstjänst	4 000	ja
Grundskolenämnden	Pedagogiskt IT-stöd, Studiestöd modersmål	6 000	ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Transport av färdiglagad varm mat från tillagningskök till boenden och hemtjänstgrupper	14 533	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Elektroniska nyckelskåp till cirka 4 000 brukarnycklar med webbaserat gränssnitt som administreras i Malmö stads nätverk	2 500	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Elektroniska läkemedelsskåp med webbaserat gränssnitt som administreras i Malmö stads nätverk	10 000	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Resursanalysverktyg för HSL-verksamhet	5 000	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Trygghetskameror för tillsyn på natten i ordinärt boende	3 000	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Trygghetslarm till särskilda boenden samt korttidsboenden	17 360	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Trygghetslarm till ordinärt boende (kan eventuellt avropas från Kammarkollegiets ramavtal - bör utredas innan upphandling)	5 000	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Backup larmmottagning och larmförmedling	2 200	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Externa vårdplatser samt handledning inom vård och omsorg (Skånes kommuner)	1 531 680	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Distribution av inkontinenshjälpmedel (Region Skåne)	54 702	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	Enteral nutrition och förbrukningsvaror samt distribution (Region Skåne)	9 111	Ja
Hälsa- vård och omsorgsnämnden	E-handelstjänst för inköp av dagligvaror till brukare i ordinärt boende	Troligen över tröskelvärdet	Ja
Kommunstyrelsen	System för lärande (LMS)	3 300	Ja
Kommunstyrelsen	Pensionsadministration	5 100	Ja
Kommunstyrelsen	VAN-tjänst (e-fakturaoperatör)	Oklart	Oklart
Kommunstyrelsen	Uppgradering av reservkraft till stadshuset	Oklart	Ja